

Het expert-PLATFORM Gelijke Kansen:
kennis delen, professionaliseren
en samenwerken

PLATFORM
Gelijke Kansen

Wat is het PLATFORM Gelijke Kansen?

Het expert-PLATFORM Gelijke Kansen is een online omgeving waarvan de inhoud voortdurend wordt geactualiseerd. U vindt er nieuws, uitleg over nieuws en financiële regelingen, inzichten uit (internationaal) onderzoek, relevante artikelen en (onderzoeks)rapporten en blogs met uitdagende stellingen.

Als lid van het PLATFORM krijgt u bovendien:

- Toegang tot contactbijeenkomsten waar u onder begeleiding van topexperts kennis uitwisselt en discussieert over actuele thema's. In het eerste jaar zijn er ten minste twee contactbijeenkomsten.
- Toegang tot webseminars en masterclasses (minimaal drie in het eerste jaar) waar specifieke thema's worden uitgediept, waar u vragen kunt stellen en kunt reageren op vragen van anderen of stellingen.
- De mogelijkheid voorbeelden uit uw eigen praktijk in te brengen en hier (online) feedback en advies over te krijgen van collega's en experts.
- De mogelijkheid om binnen de online omgeving van het PLATFORM speciale aandachtsgroepen in te richten, bijvoorbeeld per regio of naar thema.
- De mogelijkheid voor organisaties om een bijeenkomst of lezing op locatie aan te vragen op een relevant thema.

Als lid van het PLATFORM Gelijke Kansen...

...werkt u samen met anderen aan meer gelijke kansen voor kinderen in uw gemeente, samenwerkingsverband of school, en gaat u in gesprek met experts en betrokkenen over concrete cases.

Het expert-PLATFORM is dé basis voor 'blended' kennisuitwisseling en professionalisering op het onderwerp 'gelijke kansen' in het onderwijs: informatie krijgen én delen wanneer en waar u wilt.

Organisatie

Het expert-PLATFORM Gelijke Kansen is opgericht in 2017 en is een initiatief van **Walter de Wit** (Vinci Toponderwijs), hoogleraar **Paul Leseman** (Universiteit Utrecht), **Jo Kloprogge** en **Sylvia Peters** (Eduseries), allen experts met langjarige ervaring en auteurs van belangrijke publicaties op het thema van gelijke kansen.

Universiteit Utrecht

Voorwoord

2018 wordt een spannend jaar voor het gelijke kansenbeleid. Er verandert veel in de financiële randvoorwaarden, er komen belangrijke onderzoeksresultaten aan en een nieuwe indicator voor onderwijsachterstanden is in de maak – met ingrijpende gevolgen. Er moet een nieuw basis worden gelegd voor het werk in de komende jaren in scholen, voorschoolse instellingen en gemeenten.

Het **expert-PLATFORM Gelijke Kansen** volgt deze ontwikkelingen op de voet en biedt snelle en eerstehands informatie en analyse over wat ze betekenen voor de praktijk van scholen en gemeenten.

In 2017 besteedde het PLATFORM aandacht aan dilemma's in het werk, aan de visie van de inspectie, en aan de financiële complicaties en hoe daarmee om te gaan. In 2018 komen onder meer aan de orde de resultaten uit het pre-COOL cohortonderzoek, verschillen tussen stad en platteland, het gepersonaliseerd leren, de rol van ouders en de vraag wat werkt en wat niet werkt. We zullen zeker ingaan op de gevolgen van de politieke beslissingen, bijvoorbeeld over de indicatoren voor onderwijsachterstanden, die in het voorjaar te verwachten zijn. In 2018 is er daarnaast meer aandacht voor het voortgezet onderwijs.

Mocht er aanleiding of vraag zijn om andere thema's op te pakken, dan zullen deze een plek in het programma krijgen. In dit magazine leest u meer over de inzichten en plannen van het expert-PLATFORM Gelijke Kansen. En we hopen u natuurlijk ook u binnenkort als lid te mogen begroeten!

Jo Kloprogge

- 2 Over het PLATFORM Gelijke Kansen
- 4 Lessen trekken voor het gelijke kansenbeleid in de komende jaren
- 5 De thema's voor 2017-2018
Enkele activiteiten in 2017
- 6 Op gegist gebrek - blog
- 7 Jaarprogramma 2017-2018
- 8 Investing en inschrijven

COLOFON

UITGAVE:

Expert-PLATFORM Gelijke Kansen

DRUKKER:

Editoo B.V. te Arnhem

REDACTIEADRES:

PLATFORM Gelijke Kansen
Euclideslaan 60, Utrecht
gelijkekansen@eduseries.nl

Lessen trekken voor het gelijke kansenbeleid in de komende jaren

Op basis van en geïnspireerd door de bijdragen voor deze bundel, volgen hier een aantal waarnemingen, aandachtspunten en soms suggesties met betrekking tot het realiseren van gelijkere kansen in het onderwijs. De vlam die de Inspectie in de gelijke kansenthematiek ontstak in 2016, brandt nog steeds. Veel beleidsmakers op landelijk en lokaal niveau, schoolbestuurders, leerkrachten en schoolleiders en gewone of niet zo gewone burgers voelden er zich door aangesproken. Naar goed Nederlands gebruik werd er een interdepartementale stuurgroep op het thema gezet en probeerde men met de 'Gelijke Kansen Alliantie' draagvlak te organiseren. Er kwam ook een einde aan de jarenlange bezuinigingen op het budget van de basisscholen, die opliepen tot meer dan 150 miljoen. Het ziet er echter niet naar uit dat het weggevoelde geld terugkomt.

De herwonnen aandacht voor gelijke kansen zal voorlopig blijven en we moeten proberen dit thema op actuele en verbeterde wijze aan te pakken. De volgende punten kunnen hierbij mogelijk helpen.

Gelijke kansenbeleid is niet vrijblijvend. Het enthousiasme dat in 2016 opstak rond het gelijke kansenbeleid zou de indruk kunnen wekken dat het inzetten op deze thematiek met wat extra geld en energie alleen maar winst op kan leveren. Dat het veel winst kán opleveren, is zeker. Maar beleid dat goed is voor de ene leerling kan minder goed zijn voor de andere. En interventies die op het ene punt positief uitpakken voor doelgroep-leerlingen, kunnen op een ander aspect negatief uitwerken. Enkele voorbeelden ter illustratie: convergente differentiatie (met minimumdoelen voor alle leerlingen en groepsinstructie) is ongetwijfeld goed voor de ontwikkeling van kinderen van laag opgeleide ouders, maar kan die van de meer kansrijke kinderen remmen. Bij divergente differentiatie (aansluiten bij individuele leerbehoeftes en -niveaus van de leerlingen in de groep) doet zich het omgekeerde voor.

Evenzo zijn heterogene brugklassen naar verwachting goed voor kansarme leerlingen, maar belemmeren ze mogelijk een vlotte doorstroming van leerlingen uit hoger opgeleide gezinnen. En als we iets extra's willen doen voor kansarme kinderen, zijn aan keuzes ook vaak zowel plussen als minnen verbonden. Meertalig onderwijs heeft veel voordelen maar kan, zeker bij kinderen die weinig talige ondersteuning van huis ervaren, het leren van het Nederlands afremmen. En veel nadruk op ouderbetrokkenheid kan als neveneffect hebben dat de rijkere en hoger opgeleide ouders extra investeren in bijvoorbeeld bijlessen en trainingen voor hun kinderen, waardoor de kansenverdeling ongelijker wordt.

Werken aan gelijke kansen is dus niet altijd werken in win-win situaties, maar betekent vaak het maken van moeilijke keuzes. Een van de problemen is dat er veel moed voor nodig is om een keuze te maken voor de kansarme kinderen uit arme of laagopgeleide gezinnen, als zo'n keuze voor andere kinderen niet ook evident positief uitpakt. De Onderwijsraad neemt hier duidelijk stelling en vindt dat het maatschappelijk belang zwaarder dient te wegen dan individuele belangen.

De thema's in 2017-2018

Als lid van het PLATFORM kunt u zich ook verder verdiepen in specifieke onderwerpen die voor uw situatie interessant zijn. Voor het eerste jaar is gekozen voor de volgende onderwerpen:

- **De overgang van voor- naar vroegschoolse educatie:** We werken met de nieuwste (zomer 2017) onderzoeksgegevens uit het pre-COOL cohort.

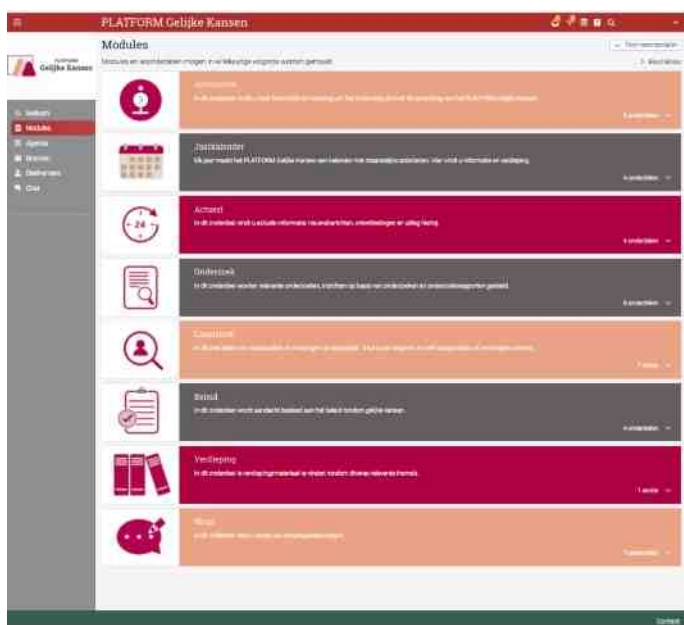
- **De gelijke kansenthematiek in een (groot)- stedelijke omgeving:** Meertaligheid, culturele diversiteit en verschillen in onderwijsprestaties en -loopbanen van kinderen van migranten maken het nodig duidelijke en soms moeilijke keuzes te maken, zowel op school als in het gemeentelijk beleid.

- **De gelijke kansenthematiek op het platteland en in kleine gemeenten:** Er is de laatste tijd weinig aandacht geweest voor de achterstandsproblemen van autochtone kinderen buiten de grote steden. Wij pakken dit thema weer op.

- **Het voortgezet en hoger onderwijs:** Na het geruchtmaken van de jaarverslag van de Onderwijsinspectie in 2016 is er meer focus op de doorstroming van kansarme en kansrijke leerlingen in het voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs en hoger onderwijs. Hoe ziet het beleid eruit en welke vragen zijn er?

- **Het activeren van ouders:** Het gedrag van ouders thuis is van groot belang voor het schoolsucces van hun kinderen, maar het gedrag van ouders is moeilijk te veranderen. We zoeken naar nieuwe wegen.

Afhankelijk van het aantal deelnemers aan het PLATFORM kunnen we het aantal onderwerpen en activiteiten uitbreiden, mede op basis van de wensen en behoeften van de deelnemers.

De online omgeving van het PLATFORM met actuele informatie, uitwisseling en kennisdeling

Terugblik: enkele activiteiten in 2017

14 december 2017 - Toveren met financiën Interactief webinar door Jo Kloprogge:

In het webinar zette Jo Kloprogge allereerst de rijksmiddelen op een rijtje in het kader van het Gelijke Kansenbeleid, beschikbaar voor scholen en gemeenten. Wat is te verwachten in de komende jaren en wat is er onzeker?

Daarna besprak hij enkele opties om met de onzekerheden om te gaan, zodat onaangename verrassingen worden voorkomen. Dit vereist wel hard werk en enige toverkunst...

De opname van het webinar is terug te zien via:

<https://goo.gl/EBydNR>

23 november 2017 - Aan de slag met gelijke kansen Interactief webinar door Arnold Jonker

Arnold Jonk, plaatsvervangend Inspecteur-generaal bij de Inspectie van het Onderwijs, ging in het webinar in op wat nodig is om gelijke kansen te bieden aan leerlingen. Hoe kunnen we samenwerken in de keten?

Naar aanleiding van het rapport Gelijke Kansen gaf Arnold Jonk eerste een korte inleiding. Vervolgens ging hij in op vragen van deelnemers.

Deelnemers konden tot enkele dagen voor het webinar vragen indienen en voorbeelden van oplossingen aandragen. In het webinar werd hierin zo veel mogelijk op ingegaan.

De opname van het webinar is terug te zien via:

<https://goo.gl/E1SNsx>

Op gegist gebrek

Een inschatting van de toekomst van het gelijke kansenbeleid

Blog door Jo Kloprogge

Er is enige verwarring bij de vele onderwijsmensen in Nederland die gelijke kansen – of op zijn minst eerlijke kansen – in het onderwijs belangrijk vinden. Een explosie van beleidsretoriek bij haast alle politieke partijen over hoe belangrijk dit thema is, en een stapel nieuwe rapporten met analyses en aanbevelingen, wekten de verwachting dat er serieus aandacht aan gelijke kansen zou worden besteed. Maar met onze zekerheid over het wel of niet doorgaan van geplande bezuinigingen, vragen scholen, schoolbesturen en gemeenten zich af waar ze hun beleid voor de komende tijd op moeten richten; -voorlopig is dat vooral op het opzeggen van contracten en het ontslaan van mensen.

Maar we laten nu de kortetermijncrisissen even links liggen en eens proberen in te schatten wat de toekomst is van het GK-gebeuren op langere termijn. Ik maak hierbij een onderscheid tussen de wereld van het jonge kind, de basisschool en het voortgezet onderwijs.

Het meest optimistisch kunnen we zijn over vve, de voor- en vroegschoolse educatie. In ieder geval wat betreft het voor-schoolse deel van vve. Waar is dit optimisme op gebaseerd? Bijvoorbeeld op het gegeven dat vve wordt omarmd door het Centraal Planbureau en het ministerie van Financiën en op gemeentelijk niveau veel politieke steun ervaart. Dat zijn belangrijk pijlers voor een mooie toekomst.

Maar we zien vooral dat voorschoolse educatie aan kwaliteit wint en resultaten begint op te leveren. De trainingsprogramma's voor leidsters en de gemeentelijke steun werpen hier hun vruchten af. Het helpt ook dat men in de voorscholen veel minder dan in de basisscholen geketend is aan overdreven toetsen, bureaucratisch papierwerk, eindeloos afleggen van verantwoording en andere beleidsmatige pesterijen. Ik voorspel een mooie toekomst voor de educatie van jonge kinderen.

De basisschool slaan we even over, om eerst lichte positief naar het gelijke kansenbeleid in het voortgezet onderwijs te kijken. In het verleden stelde dat eigenlijk helemaal niets voor, maar na de interventie van de Onderwijsinspectie in 2016 is er veel aandacht voor. Het gaat dan vooral om de overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs en tussen verschillende vormen van voortgezet onderwijs. Er wordt nu mondjesmaat aan het verlagen van drempels gewerkt en bovendien heeft men ook hier ontdekt dat mentoring een mooi instrument is om jongeren uit kansarme milieus een zetje te geven. De druk op scholen van hoger opgeleide ouders om hun kinderen zo hoog mogelijk te laten doorstromen, blijft lastig. Misschien moet er een onafhankelijke instantie komen die bij meningsverschillen de knoop doorhakt.

Maar nu de basisschool. Dat is het terrein waarop uiteindelijk wordt bepaald of we een stukje verder komen met het bieden van eerlijke kansen aan alle kinderen. Hier is de nodige tegenwind. De middelen die basisscholen krijgen om eraan te werken, zijn te gering geworden om veel te bereiken. Voor vroegschoolse educatie is helemaal geen extra geld. Ondersteuning is er mondjesmaat. We zien hier dan ook geen vooruitgang meer en het zou zomaar kunnen dat de kwaliteit van vroegschoolse educatie gaat onderdoen voor die van de voorschoolse educatie. Veel voorscholen beginnen educatief minstens even goed te worden als de basisscholen. Dat is pijnlijk.

Ook de druk om kindgericht te werken en te differentiëren, met alle nadelen van dien voor de kinderen met achterstanden, werkt succesvol opereren tegen. Positief is vooral de lange traditie op dit terrein die heeft gezorgd voor een harde en omvangrijke kern van scholen en besturen, die – vaak met steun van gemeenten en van onderzoekers – overtuigd blijft van de noodzaak om aan gelijke kansen te werken.

De onvoorspelbaarheid van de landelijke politiek is nu echt problematisch. Met name voor wat betreft het gelijke kansenbeleid in de basisschool, is meer steun uit deze hoek nodig. Mijn gok is dat deze steun er uiteindelijk toch wel weer zal komen. Mede ook omdat Nederland internationaal een modderfiguur slaat als het hier door gaat met een brokkelig en weinig overtuigd onderwijsbeleid.

Jaarprogramma 2017-2018

26 januari 2018 - webinar Breuken in de doorgaande lijn van voor- naar vroegschools

door: prof. dr. Paul Leseman, Universiteit Utrecht

Paul Leseman gaat in het webinar in op het laatste pre-COOL onderzoeksrapport, waarin de vraag naar de kwaliteit in kleutergroepen centraal staat. Onderzocht is onder meer wat de relatie is van vróegschoolse kwaliteitspatronen in vergelijking met vóórschoolse kwaliteitspatronen, en de ontwikkeling van doelgroepkinderen.

Tijdens het live webinar geeft Paul Leseman een presentatie over de uitkomsten van het recente rapport en de consequenties voor het beleid. Daarnaast gaat hij in op vragen uit de praktijk van leden van het PLATFORM Gelijke Kansen.

1 februari 2018 - webinar

Gelijke kansen in de grote stad en kleine gemeenten

door: Ron König, wethouder Onderwijs in Arnhem

Arnhem zet in de breedte in op het bevorderen van onderwijskansen, en geeft daarbij veel aandacht aan het jonge kind. Het aanbod in de leeftijd van de basisschool omvat onder meer schakelklassen, een Zomer- en Weekendschool en verlengde schooldagactiviteiten.

Ron König vertelt hoe dit aanbod in Arnhem verder in de breedte doorloopt. Met een sterk VVE- aanbod, het Ontwikkelrecht en passende kinderopvang wil Arnhem zoveel mogelijk kinderen een passend voorschools aanbod geven van 12 uur per week. Daarnaast gaat hij in op verschillen én samenwerking tussen grote en kleine gemeenten in de regio Arnhem, bijvoorbeeld door het delen van expertise.

maart 2018 - masterclass

Ouders als partners, ouders als tegenstanders

Dat de relatie tussen ouders en de school niet altijd idyllisch is, blijkt uit het groeiend aantal juridisch uitgevochten conflicten. Hoe kun je omgaan met ouders, wat kun je bereiken bij ouders

en wat niet, en hoe moraliserend mag je zijn? Wat is haalbaar en wat is utopie in het omgaan met ouders?

19 april 2018 - webinar

De grenzen aan de meritocratie en de toekomst van beroepsonderwijs

door: prof. dr. Marc Vermeulen, Universiteit Tilburg

We leven in een samenleving waarin belangrijk wordt gevonden wat je gepresteerd hebt. Maar wat is het effect van dit type samenleving?

De stimulans tot het behalen van meer diploma's in onze samenleving, heeft een negatief effect op bepaalde groepen op de arbeidsmarkt. Er is sprake van extra verdringing bij de kwetsbaren op de arbeidsmarkt.

mei 2018 - masterclass

Onderzoeksresultaten waar je iets mee kan

Tijdens de masterclass geven we een overzicht van nieuwe inzichten uit onderzoek in het afgelopen jaar, van voorschools tot hoger onderwijs. Vanuit het onderzoek maken we een doorsteek naar de praktijk. De masterclass geeft zelfvertrouwen en stemt tot nadenken.

juni 2018 - webinar

(On)gelijke kansen van personaliseerd leren

door: dr. Casper Hulshof, Universiteit Utrecht

Steeds meer scholen beginnen met vormen van gepersonaliseerd leren. Dat is vaak een ver doorgevoerde vorm van differentiatie. Differentiatie is echter lang niet altijd goed voor kinderen met achterstanden. Tijdens dit webinar gaan we in op de betekenis van de diverse varianten van gepersonaliseerd leren voor kinderen uit achterstandsgroepen.

begin schooljaar 2018-2019 - interactieve bijeenkomst

Tijdens de eerste bijeenkomst van het nieuwe Platform-jaar kijken we terug op wat er in 2017-2018 is gebeurd rond het gelijke kansen beleid en hoe we dit waarderen. Wat is de stip op de horizon om onze school of gemeente op te richten? En hoe kunnen we elkaar daarin versterken?

Uiteraard komt in deze bijeenkomst ook de jaaragenda voor 2018-2019 aan bod.

Indien onbestelbaar:

Eduseries, Euclideslaan 60
3584 BN Utrecht

Investing

De kosten voor een lidmaatschap aan het PLATFORM per jaar bedragen:

€ 225,- (incl. btw) voor individuele deelnemers.

Bij een tweejarig individueel abonnement krijgt u 15% korting in het tweede jaar.

Let op: per 1 januari 2018 betaalt u slechts € 150,- per persoon tot het eind van het schooljaar 2017-2018!

*Organisaties die met meerdere mensen in willen schrijven, zoeken wij contact met ons op te nemen via:
gelijkekansen@eduseries.nl*

Informatie en inschrijven

www.eduseries.nl

Vragen en Inschrijven organisaties:

gelijkekansen@eduseries.nl

Vermeld bij inschrijving de namen van de deelnemers, naam organisatie en op welk gebied vooral jullie interesse ligt.

